

Heide
vertelt

223

14 april 2024

Oude en vergeten beroepen van vroeger

Vandaag: *Zandlopermaker (nr.15)*

Een zandlopermaker maakte zandlopers met verschillende constructiemethoden. Dit bijzondere instrument wordt tot op de dag van vandaag nog voor speciale doeleinden gebruikt. Het bestaat uit twee glazen reservoirs, die via een smalle verbinding met elkaar verbonden zijn. In het bovenste reservoir bevindt zich zand dat door de zwaartekracht door het smalle kanaal valt, en een bepaalde tijd nodig heeft om compleet van het bovenste naar het onderste reservoir te gaan. De inrichting kan dan worden omgekeerd zodat het terugkerende zand deze tijdsperiode markeert. De zandloper was de meest voorkomende tijdwaarnemer onder de oude Grieken en Romeinen. Zandlopers van 15 seconden werden in het verleden regelmatig gebruikt door artsen om iemands polsslag te meten.

De fabricage van zandlopers

Zandlopers worden traditioneel gemaakt van glas, zand en een zandloperkast van verschillende materialen. Naast de levering van zand zijn er ook andere ambachtslieden nodig voor de productie, zoals glasblazers, timmerlieden, draaiers, beeldhouwers, graveurs, goud- en zilversmeden, enz. Het zand werd door de zandlopermaker op het vuur gesmeten, gedroogd en indien nodig gekleurd (het zand werd bijvoorbeeld in een pan verbrand om een mooie rode kleur te krijgen). Vervolgens werd het zand zeer fijn gezeefd, dat wil zeggen, het werd tot twintig keer doorbroken door verschillende zeven, waarvan de ene altijd smaller was dan de andere. Afhankelijk van de beoogde looptijd moest een nauwkeurig gedefinieerde hoeveelheid zand worden afgemeten en in een van de twee glazen

containers waaruit de klok bestaat, worden geplaatst. Vervolgens werden de twee glazen op elkaar geplaatst aan het puntige uiteinde waar het gat zich bevindt en zorgvuldig verbonden en werd de zandloper uiteindelijk in een behuizing gemonteerd.

(bijdrage van Paul Witters)

Een toeristisch-cultureel weekend uit 1968!

Tijdens opzoeken stootte wij op het programma van een "toeristisch-cultureel weekend" wat plaatshad in Kalmthout in 1968. Het vond plaats op 31 augustus en 1 september op het landgoed "De Greef" en werd georganiseerd door Heidebrand Essen/Kalmthout, de Davidsfondsafdelingen van Wildert/Kalmthout/Heide en Wuustwezel, de VTB afdelingen van Essen en Kalmthout, de VVV's van Essen/Kalmthout en Wuustwezel, de heemkundige kringen van Essen en Kalmthout, de Natuurvrienden, Ouderlingenbond Olbres en de Toneelgilde "Eick wat Wils" uit Wildert. We laten jullie kennismaken met wat er zoal op het programma stond van dit groots opgevat weekend! Nog interessanter had het geweest de resultaten van deze bijeenkomst te vinden, het zou ons een beeld hebben gegeven van hoe men in 1968 dacht over natuur en toerisme!

Zaterdag 31 augustus 1968:

Congres door de volkshogeschool Lodewijk de Raet met als thema "eenheid van landschap aan beide zijden van de staatsgrens". Moeilijkheden en mogelijkheden bij valorisatie van dit gebied.

14u00: verwelkoming van de congressisten

14u30: opening van het congres door Prof. K.C. Peeters, stadssecretaris van Antwerpen en hoogleraar aan de KUL.

14u45: Het behoud van de natuur als element van de ruimtelijke ordening ten noorden van Antwerpen, door lic. Karel Verhavert, medewerker van de studiedienst "Mens en ruimte", onder andere verantwoordelijk voor het streekplan Turnhout. Thans is hij kabinetsattaché van minister Frans Van Mechelen.

15u30: het behoud van de natuur als element van de ruimtelijke ordening van Noord-Brabant.

16u15: Wetenschappelijke, toeristische en recreatieve mogelijkheden van het landschap gelegen tussen Roosendaal, Essen en Kalmthout, door Dhr. Sliepen, directeur VVV Noord-Brabant.

17u30: koffiemaaltijd.

18u30: gespreksgroepen: de deelnemers worden uitgenodigd om ten overstaan van de mogelijkheden en moeilijkheden hun standpunt te bepalen.

21u00: Club der "Heiboeren". Alle aanwezigen, congressisten en eventueel belangstellende worden uitgenodigd aan deze studentikoze gedachtewisseling deel te nemen.

Zondag 1 september 1968:

10u00: verslag over de werkzaamheden van de discussiegroepen, voorlezing van de besluiten. Panelgesprek met medewerking van de burgemeesters van Kalmthout, Essen, Wuustwezel, Roosendaal, Rucphen en Wouw.

12u30: gelegenheid tot middagmaal

14u00: de congressisten, eventueel vergezeld van familie en vrienden kunnen deelnemen aan een autotocht over de West-Brabantroute en wandeling door de Buisse heide.

18u00: Kempische koffietafel

19u30: Avondfeest waaraan meewerken: Louis Verbeeck (literair cabaret); dansgroep "Saltatina", onder leiding van Lutgart Van Campenhout; zigeunerorkest "Tzigane" onder leiding van G. Kartai en het VTB zangkoor van Wildert.

(uit het tijdschrift Lijn 12 van Trefpunt Kalmthout. Foto toont de binnenkoer van De Greef vele jaren geleden)

Programma "Memorial Jaro De Bruyne" gekend!

Zondag 26 mei gaat voor de derde maal een G-sportdag door op en rond de terreinen van de voetbalvereniging Heibos. We komen hier later nog wel eens op terug maar willen toch alvast een tipje van de sluier lichten. In de eerste plaats komt er een volwaardig voetbaltornooi voor G-sporters met natuurlijk als thuispelers de G-voetballers van Heibos. Er is ook opnieuw tennis en boccia. Met vertrek en aankomst in de Vredelaan ter hoogte van het voetbalveld gaan opnieuw twee wielervedstrijden door kaderend in het "kampioenschap van Vlaanderen", een wedstrijd voor handbikes en een G-sport wielervedstrijd. Daarnaast zal ook harmonie Bos en Hei met als gasten de drumband "de doorzetters" uit Deurne voor de muzikale noot

MEMORIAL Jaro DE BRUYNE G-SPORTDAG
ZONDAG 26 MEI 2024

Rolstoelwandeling

Dit jaar willen we een nieuwe activiteit toevoegen aan onze G-sportdag. Een rolstoelwandeling!!
 Start om 14 uur aan Heibos
 [Vredelaan 19, 2920 Heide-Kalmthout].

Om alles vlot te laten verlopen vragen we om onderstaand strookje in te vullen en door te sturen naar
 Louis van den Buijs: info@wieka.be

Hopelijk zijn we met velen!
 Tot dan

Naam: _____

Ik breng zelf een begeleider mee

Ik wens een begeleider

Ik rij elektrisch en heb dus geen begeleider nodig

zorgen. De G-sportgroep Twirling De Heidebloem uit Nieuwmoer zal de bezoekers animeren met de nodige danspasje. Maar er is ook een nieuwigheid. De organiserende verenigingen willen ook rolstoelgebruikers meer betrekken bij het geheel en organiseren een begeleide rolstoelwandeling in de omgeving van de voetballocatie. Het is hiervoor dat wij nu al de aandacht van onze lezers vragen. Hiernaast hebben wij de flyer afgeprint die hiervoor is ontworpen en waarvoor wij ook jullie aandacht vragen. Wij willen in de eerste plaats de rolstoelgebruikers de kans geven om deel te nemen en om alles vlot te laten verlopen is het de bedoeling dat wij vooraf weten hoe groot de groep gaat zijn. Daarnaast moeten wij ook de nodige begeleiding zoeken voor mensen die willen deelnemen en zelf niet over een begeleider beschikken. Het is dan ook belangrijk dat wij over een aantal mensen beschikken die deze taak voor hun rekening willen nemen. Ons doel is een lijst aan te leggen met de mensen die we kunnen contacteren om een dergelijke wandeling mee te begeleiden. Ben jij iemand die deze taak wil uitvoeren laat dan even een seintje naar info@wieka.be met je naam en vertel hoe we je kunnen contacteren. We laten je vervolgens weten hoe

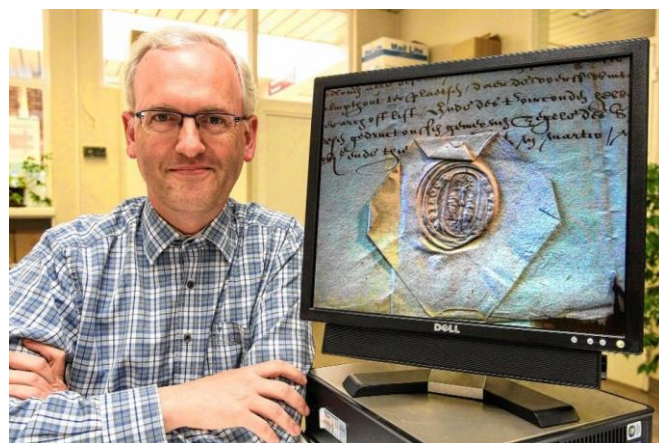
het verder zal verlopen! Eén oproep willen wij alvast lanceren, kom onze G-sporters eens aanmoedigen op 26 mei, zij verdienen het!

Buurtkoffie in Dennendael

Op dinsdag 16 april is er opnieuw buurtkoffie in de wijk Dennendael. In het Ernest Alberthuis worden de deelnemers vanaf 14u verwacht. Niet alleen de koffie of andere dranken staan klaar, men zorgt ook voor het informatieve. Nu dinsdag worden de projecten "Taalmaatjes" en "babbel in de bib" toegelicht. Het zijn twee doelstellingen om anderstalige inwoners beter Nederlands te leren spreken.

Lees nog meer over de Kalmthoutse geschiedenis!

Deze week viel het nieuwe nummer van Campthoutania in de bussen bij de abonnees. De uitgave van de Kalmthoutse oudheidkundige kring is alaan de 76ste jaargang toe. In het eerste nummer van 2024 wordt de restauratie van het aloude beeld van Sint Sebastiaan beschreven, daarnaast is er een hoofdstuk over het tot stand komen van de villa Rothenburg/Holganza (Kapellensteenweg), het Belgisch legioen in Kalmthout tijdens WO II geschreven door dorpsgenoot Ruud Martens, en wordt de Engelse filmhandelaar Leonard Wood in beeld gebracht. Secretaris van de oudheidkundige kring, Marleen Tilborghs, start met een

overzicht van 75 jaar oudheidkundige kring. Wie nog gaan abonnee is van het tijdschrift en dit ook wel kan mailen naar: info@oudheidkundigekringkalmthout.be, het jaarlijks abonnementsgeld is 15 euro. Maar er is meer! De kring viert haar 75 jarig bestaan verder (was er al in 2023) met een tentoonstelling "Kalmthout in oude documenten". Dit gaat door tijdens het weekend van 25 en 26 mei in het domein Diesterweg. Voorafgaand op vrijdag 24 mei heeft er een lezing plaats onder de titel "Ad Fontes: Kalmthout in historische bronnen" gebracht door Joss Hopstaken (op uitnodiging voor de leden). Vervolgens opent schepen Silke

Lathouwers samen met de voorzitter van de oudheidkundige kring Koen Van Ooteghem de tentoonstelling. Voor het publiek is deze toegankelijk op 25 en 26 mei van 10u tot 17u. Meer info hierover kan je terugvinden op de vernieuwde website van de vereniging www.oudheidkundigekringkalmthout.be .

(foto: Jean Bastiaensen, vele jaren één van de sterkhouders van de oudheidkundige kring)

Het “Kapelleke” van Heide en zijn herwaardering (deel 9)

Aanklacht

Dat iedereen met deze ingrijpende overbouwning echter niet tevreden was, laat zich raden. Gemeentearchivaris meester Jos Vorsselmans (1897-1987) kroop in de pen en schreef in 1949 als aanklacht een gedicht dat we U niet willen onthouden en laten volgen.

Aan 't Kapelleken van Heide.

Wat staat ge daar, ruim negentig jaar,

Ter hoek van de Heikantstraat

Eenvoudig, naar der vad'ren zin,

In landelijk gewaad,

Met lindebomen aan uw zij,

Van dennengeur omslierd,

Ter ere van de Lieve Vrouw

Wier beeltenis u siert

Nu greep de hand des Tijds u aan

En paste u een kleed

Zo vreemd van snit, zo vreemd van lijn,

Dat ik geen vreemder weet.

Al staat ge sterker, trotser nu,

Betreur ik toch meteen

Kapelleken, dat daardoor al

Uw stemmigheid verdween

Jos. Vorsselmans., Kalmthout, 1949

Een nieuwe Madonna

Nadat tijdens de nacht van 30 op 31 maart 1947 het grote Mariabeeld aan stukken werd geslagen, moest er een nieuw komen. Tijdens de Kerkfabrieksraad van zondag 27.11.1949 werd dat probleem aangepakt: “5° O.L.V. Beeld voor kapelleken. – Bij de We. Mvr. Jochems, Marie-Josélaan te Berchem heeft de secretaris een prachtige Madonna in marmer gezien, een bas-relief. – Gezien de Wwe. Jochems ons dit beeld niet wil verkopen als misschien voor fr. 25 à 30.000 franken, hebben wij haar aangevraagd hiervan het afgietsel (moule) te verkopen hetwelk in plaaster is en na afkuising ook wel zou schoon staan in het Kapelleken”. Beeldhouwer Frans Jochems werd te Antwerpen op 16.4.1880 geboren. Als student beeldhouwen aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen, nam hij in 1900 deel aan de voorbereidende wedstrijd voor de hoog gewaardeerde “Prijs van Rome”, en in de jaren 1903, 1906 en 1909 aan de definitieve wedstrijd. In het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen is dan ook beeldhouwwerk van hem te bewonderen. Iedereen oordeelde blijkbaar dat het de gunstigste oplossing was om het vernielde Onze-Lieve-Vrouwbeeld weer te vervangen. Kerkmeestersbureel en Kerkfabrieksraad noteerden op zondag 11.12.1949: “Het O.L.V. Beeld in verheven beeldhouwwerk van Fr. Jochems in plaaster werd aangekocht voor den prijs van f 500.- Dit beeld zal voor dien prijs schoon opgekuist en bijgeboetseerd worden”. Op nieuwjaarsdag, zondag 1.1.1950, kon de Kerkfabrieksraad bevestigen dat er ook weer een Onze Lieve Vrouwbeeld in het kapelletje van Heide geplaatst werd: “5° Beeld voor Kapelleken. Een plaasteren moule van eene Madona, origineel in marmer van den Kunstbeeldhouwer Fr. Jochems werd aangekocht voor f 500. om in het Kapelleken te plaatsen”.

Frans Jochems, Madonna, Foto: L.Gorissen 22.4.2004

Goed begonnen kon men niet meer stoppen. Zo volgde op zondag 2.7.1950 volgende beslissing van de Kerkfabriek: *"2° Verlichting in 't Kapelleken aan steenweg.- / Gezien wij nog Crediet hebben bij de Gemeente Kalmthout wordt besloten de niche waar het O.L.V. Beeld geplaatst is met lichtbuizen te verlichten. Het werk wordt toegewezen aan de firma Belmans. Kerkstraat, 25 voor den prijs van f 1.650.- transformateur en alle benodigdheden inbegrepen. De verlichting zal rond de niche aangebracht worden met neon-buizen wit licht"*. Een kleine tekening, een grote omgekeerde U over de nis, moest het ontwerp verduidelijken.

Ca.1950 rustaltaar met processie

Rustaltaar en elektrische verlichting

In het parochiearchief bewaren we nog een foto op postkaartformaat van mogelijk kort na de oorlog. Het straatnaambord hing nog niet tegen de voorgevel en het kapelletje onderging zijn verbouwing nog niet. Rechts van de deur hing wel het huisnummerplaatje met de "F" van wijk F en een huisnummer van twee cijfers. Daarop zien we dat het voor de gelegenheid van de processie (of voor gans de meimaand ?), verlicht werd. Vanuit de nok hingen reeksen donkere (gekleurde) lampen langs weerszijden langs het schuine

dak, terwijl een reeks witte lampen langs weerszijden naar een boom of vlaggenmast gespannen werden. Boven de gotische deurboog zijn de restanten van een mogelijke versiering (of tekst) te zien die in een omgekeerde V –vorm, de lijnen van het puntdak volgen. Voor de deuropening staat een rustaltaar met opbouw en een rijke bloemenversiering. Pastoor de Preter met koorkap, krijgt de assistentie van twee paters van het Missiehuis en een in koorkleed. De Kerkmeesters met tabbaard en flambouwen maken aanstalten om te knielen (of weer recht te komen) voor het Allerheiligste. Een maakt nog een kruisteken. Aan de linkerzijde knielen reeds twee misdienaars met ieder een bel in de hand. Een groot donker kussen ligt al klaar voor de pastoor om er op te knielen. Het is beslist een beeld dat vaak te zien was aan het kapelletje van Heide!

Aanstelling van een verantwoordelijke

Nu de kapel vernieuwd was en een nieuwe Madonna gekregen had, besliste het Kerkmeestersbureel op zondag 30.4.1950: *"1° voor het hersteld Kapelleken aan de grote steenweg besloot men de sleutel te laten aan Loopmans, recht over in 't Café Het Kapelleken"*. Lidy Loopmans (1917-2001) hield het toen bekende café open dat ze van haar ouders overgenomen had. Zij hield veel van Onze-Lieve-Vrouw en had een zwak voor het kapelletje. Dagelijks was haar eerste werk, nog voor het eten, om ca. 8 u. te gaan kijken of alles wel in orde was, of alles op zijn plaats stond, om het dan uit te keren. Aanvankelijk was het dag en nacht open. Ook pastoor De Preter was erg begaan met het kapelletje. Regelmatig, mogelijk om de veertien dagen, kwam hij de offerblok leeg maken, en liep dan even langs bij Lidy Bosack-Loopmans. Het betrof wel nooit grote sommen. Toen op zekere dag de offerblok opengebroken werd – men begrijpt nog niet hoe het kon – kwam De Preter onmiddellijk. Het was een stevige constructie die vast in de grond zat, waar nu de ijzeren kandelaar staat. Hij was gewoon met bruto geweld kapot geslagen en werd nooit meer vervangen. Lidy stopte met het café rond 1967-68, maar bleef er achter en boven wonen. Toen het vandalisme te erg werd rond 1980, sloot Lidy het kapelletje tegen het vallen van de avond. Zo werden regelmatig vazen met bloemen kapot geslagen, die de volgende dag vervangen werden, maar na veertien dagen sneuvelden ook die weer. 's Morgens was het vaak erg om zien; men deed zijn vuil in het kapelletje, wierp er zakken friet op de grond, besmeurde het altaar met ketchup en mayonaise. Zo probeerde men ooit ook eens de smeedijzeren kandelaar uit de grond te breken, wat onmogelijk leek. Rond 1980 had Joseph De Waele uit het Klein Heiken te Kapellen, een vriend

van dochter Anita, zelf een smeedijzeren kandelaar gemaakt voor 12 kaarsen, die hij in de grond metselde. Hij staat er nog steeds op de plaats waar vroeger de offerblok stond. Lidy betaalde hem zelf: haar kapelletje was alles voor haar, zodat ze gemakkelijk met haar portemonnee klaar stond. Lidy sukkelde altijd wel wat,

Kapelletje met café 't Kapelleke, postkaart

maar toen ze te oud werd en het te moeizaam werd, en ziek, nam haar inwonende dochter Anita Bosack, de sleutel over. Ook zij hield veel van het kapelletje. Dagelijks opende zij het voordat ze naar haar werk trok, om het 's avonds weer te sluiten. Al viel het niet altijd gemakkelijk te combineren met haar werk, zette zij zo het werk van moeder toch nog 3 tot 4 jaar verder, tot ca. 1985. Toen kwam er een einde aan 35 jaar inzet vanwege de familie Bosack-Loopmans! (bijdrage van Lieven Gorissen)

Uit de oude doos!

GEMEENTE KALMTHOUT
Zondag 9 september 1984

HEIKANT SPORT / OLSE KALMTHOUT A.C.
in het kader van de Dorpssportdag

1e GROTE HALVE MARATON

voor Dames en Heren

Met medewerking van Het Gemeentebestuur - Bloso - Gazet van Antwerpen - Sporttrofeeën Wuyts - Glashandel Willy Lommers en vele anderen.

Start 16 uur.

Inschrijvingen: op voorhand bij Jos Thys, Achterbroekstwg. 65, 2180 Kalmthout (666.65.86) of ter plaatse tot 15 uur.

Alle formaliteiten: Café Den Driehoek, Driehoekstraat 78, 2180 Kalmthout.

Prijzen: Eerste drie bij de dames en heren: een beker. Eerste dame en heer uit Kalmthout: een beker. Waardevolle medaille voor alle deelnemers(sters). Prachtige naturaprijzen die zullen verloot worden onder de deelnemers(sters).

Schrijving: 100 fr.

Vertrek/aankomst: Café Den Driehoek.

met medewerking van

GAZET VAN ANTWERPEN

U KUNT ZE GEEN DAG MISSEN!

Weldra wordt in Kalmthout voor de 50ste maal de "parkcross" ingericht (1 mei) maar Kalmthout heeft op het vlak van loopwedstijden wel wat meer geschiedenis. Zo waagden Olse Kalmthout, de voorloper van Atletiekclub Kalmthout, het om samen met Heikant-sport op zondag 9 september 1984 een halve marathon te organiseren. Het geheel kaderde in een "dorpssportdag" naar aanleiding van 20 jaar Heikant-sport. Aankomst en vertrek was in de Driehoekstraat voorzien. Deze activiteit werd nadien nog enkele jaren voortgezet, meermaals ook samen met een wielervedstrijd op de zondag van Bezemheide-kermis.

"Heide vertelt" is een digitaal krantje. Verschijnt wekelijks op zondagmorgen.

Redactie: Louis van den Buijs, Heidestatiestraat 58/bus1, 2920 Kalmthout. (0477/22.24.81).

Redactieadres: vandenbuijslouis@gmail.com

Eerder verschenen krantjes zijn te raadplegen via de website www.binkalmthout.be

